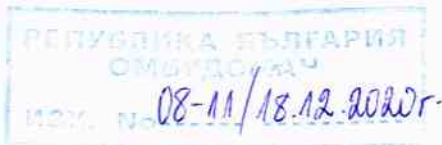

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
Г-Н ЕЛЕН ГЕРДЖИКОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СТОЛИЧНИЯ
ОБЩИНСКИ СЪВЕТ

ДО
Г-ЖА ЙОРДАНКА ФАНДЪКОВА
КМЕТ НА СТОЛИЧНА ОБЩИНА

Относно: Становище относно Проект (предварителен вариант) на "Комплексна програма за подобряване качеството на атмосферния въздух на територията на Столична община за периода 2021-2026 г.", публикуван за обществено обсъждане на 24.11.2020 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ГЕРДЖИКОВ,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ФАНДЪКОВА,

Столична община

Входящ №

СОА20-ДИ03-44

Регистриран на 23.12.2020

За проверка: <https://sofia.bg/registry-report>

Запознах се обстойно с публикувания за обсъждане проект на "Комплексна програма за подобряване качеството на атмосферния въздух на територията на Столична община за периода 2021-2026 г. Предвид продължаващото превишаване на пределно допустимите норми за замърсителите, основно ФПЧ 10, прилагането на такава програма, трета по ред за Столична община, е задължително изискване при условията на чл. 27 от Закона за чистотата на атмосферния въздух във връзка с Директива 2008/50/ЕО, насочена да определи мерките за намаляване на емисиите и достигане на определените норми по отношение на замърсителите в краткосрочна, средносрочна и дългосрочна перспектива по начин, водещ до ограничаване на превишението до възможно най-кратък срок.

Институцията на омбудсмана е ангажирана с подпомагане на обществения диалог по проблемите на качеството на въздуха в Столицата. В периода от края на 2018 и до началото на 2020 г. се изгради действен комуникационен механизъм за граждански контрол, като омбудсманът предостави форум за периодично провеждани срещи на отговорни представители на Столична община, специализираните държавни органи в лицето на МОСВ, МЗ, МЗХГ, МИТС, НИМХ, ДАМТН, на научните среди в областта на управлението на качеството на атмосферния въздух и общественото здраве, представители на екологични неправителствени организации и граждани. Постигната беше поставената специфична цел за поемане на ангажименти по конкретни сигнали на гражданите за устойчиви за зимния сезон проблеми за изгаряне на отпадъци, отопление с твърдо гориво в общински жилища и проследяване на тяхното изпълнение; запознаване с изпълнението на действащата общинска програма за КАВ, разполагане на 22 сензорни станции по проекта на СО, въпроси от неправителствени организации за достъп до информация за данните от измерванията от станциите от националната мрежа за мониторинг на ИАОС, както и достъпът до правосъдие. Проследен е и процесът на подготовка на измененията в подзаконовите нормативни актове, произтичащи от законодателните промени, предизвикани във връзка с решението на Съда на ЕС, както и позицията по поставени от ЕК въпроси за неговото изпълнение. От омбудсмана бяха отправени и писмени препоръки по конкретни въпроси от дискусиите. В рамките на комуникационния механизъм се поддържа фокусът на гражданския контрол не само за продължаване на усилията на отговорните институции, но и за реално постигане на целите за по-чист въздух. Въпреки неформалния си характер, процесът се вписва в изискванията за

участието на обществеността в процеса на вземането на решения и достъпа до правосъдие по въпроси на околната среда, съгласно Орхуската конвенция, с които е съобразена и Директива 2008/50/ЕО от 21 май 2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за почист въздух за Европа. (Доклад за дейността на омбудсмана за 2019 г., приет с Решение на Народното събрание, ДВ, бр. 84 от 29.9.2020 г.)

В рамките на този период беше отчетено постигането на средногодишната норма за ФПЧ 10 от всички измервателни станции на агломерацията на Столична община. Тогава е поставено и началото на процедурата за възлагане на необходимата нова програма за постигане на нормата за максимален брой от 35 дни за превишаване на пределно допустимите среднодневни норми на концентрация на ФПЧ 10, както и норми за други замърсители: ФПЧ_{2,5}, азотни диоксиди (NO₂), озон (O₃), въглероден оксид (CO) и бензо(а)пирен, проектът на която сега е поставен за обществено обсъждане.

За съжаление, междувременно с решение от 3.12.2020 г. Европейската комисия подновява процедурата за неизпълнение на Директива 2008/50/ЕО, продължаващо въпреки вече постановеното решение от 5 април 2017 г. по дело С-488/15. Освен с потенциала на формалните последици за налагане на финансови санкции, и въпреки приоритета на общественото внимание върху проблемите на пандемията, решението получи адекватен обществен отзвук като критика и сигнал за необходимото ниво на усилия, подход и темпове за справяне с проблема във възможно най-кратък срок, което остава само на подготвителна фаза в периода на трите години след съдебното решение.

Отправната позиция програмата да бъде основана на съвременното научно познание е оправдана, показателно за което са резултатите от иновативно за страната ни изследване, проведено за целта от НИМХ, за определяне на състава и източниците на замърсяване, наред с възприетата досега инвентаризация на емисиите. Те са основа на математическо моделиране на зависимостите на концентрациите по териториалното им разпределение и засегнато население в различните райони на Столицата, за което се прави позоваване и към други актуални научно-приложни публикации на български учени, каквато е тази за топлинни острови.

Напротив, постигнатата автентичност и прецизност на научния резултат би се превърнала в излишен лукс, ако не намери адекватен израз в приложните мерки. В тази насока прави впечатление несъответствието на относителната тежест на групите източници и адресираните за тях мерки, определени съответно в програмата и плана, като най-изразено, но с противоположен знак, то е по отношение на разделите битово отопление и автомобилен транспорт. По-конкретно, по отношение на битовото отопление, освен приемственост на заложените в предходната програма мерки за монтиране на електрофилтри и подмяна на уредите за отопление с подкрепата на LIFE, се предвижда създаване и поддържане на регистър на домакинствата, които ползват твърдо гориво за отопление, представляващо ограничителна административна мярка без определен ефект за количествените стойности, относими като измерител за качеството на въздуха. Наред с това в обхвата на топло- или газифициране на съответните квартали, препоръчвани в програмата като най-високоэффективни мерки, за времевия хоризонт на плана единствено се предвиждат провеждане на консултации с „Топлофикация София“ ЕАД и съгласуване с оператора на газоразпределителната мрежа. Посочените към раздела на плана общо стойности за очаквано намаление на емисиите не съвпадат с тези от трите сценария, представени с програмата.

Напротив, за намаляване на емисиите от транспорт, приносът на които в програмата е обоснован като значително по-малък в сравнение със замърсяването от битовото отопление, в раздел Автомобилен транспорт на плана са заложили значителни по стойност и мащаб на

изпълнение инвестиционни проекти за изграждане на пътна инфраструктура, които отсъстват като част от програмата. В изнесените пред раздела цели за очакваното намаление е посочено 152 т/год., докато според програмата това е стойността общо за целия програмен период до 2026 г.

Могат да бъдат посочени и други несъответствия, каквото е необходимостта от адресиране със специфични мерки от плана на посоченото в програмата замърсяване от почва и прах от улиците, според проучването на НИМХ с приоритетен принос, като резултат от ресуспендиран прах (унос) от автомобилния трафик или от вятъра; отсъстват и допускания за вероятните източници на неорганизиран емисии, за които се прави извод, че са само с локално значение в съответната промишлена зона. Например такива са кариерите и трашачно-пресевните инсталации за инертни материали, във връзка с които постъпват жалби от гражданите за силно запрашаване (например МДЗ Балша).

Не се обвързва с достатъчно мерки залесяването в града и в терени извън населените места, за което в плана се обосновава, че е най-ефективен метод за ограничаване на преноса на прах, както и като фактор на климата. Добрият пример с Новата гора на София, остава изолиран и в новия план, независимо от предвидените проекти за изграждане на пет нови микропарка. Показателят за изпълнение на залесителните мероприятия не отчита проследяване на състоянието на насаждението за минимален критичен срок (след една година). Не се предвиждат мерки за ангажиране на други органи с контролни функции, например за изграждане на зелени пояси от висока дървесна растителност и рекултивация на засегнати терени от добив на инертни материали, които са източник на запрашаване.

Посочените несъответствия налагат допълнителен анализ за съотношението ползи-разходи в процеса на подготовка на окончателния проект на програмата, като в тази насока са относими и препоръките от одитния доклад „Ефективност и ефикасност на мерките предприети от националните и местните власти за борба срещу основните източници на замърсяване на атмосферния въздух в големите градове“ за периода от 01.01.2014 г. до 31.12.2016 г. (Решение № 148 от 22.06.2018 г. на Сметната палата).

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ГЕРДЖИКОВ,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ФАНДЪКОВА,

Обръщам се към Вас на основание Закона за омбудсмана и предвидената компетентност съгласно Закона за чистотата на атмосферния въздух.

Очаквам при преразглеждането на представения предварителен проект, програмата да бъде адекватно съобразена с направените в хода на общественото обсъждане предложения относно структурата, ефективността и темповете на мерките за постигане на нормите за качество на въздуха, в съответствие с конституционното право на гражданите за здравословна и благоприятна околна среда.

С уважение,

ДОЦ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

